

"DOĞRU OLMAK, GERÇEKLERE DAYANDIRMAK..." ÜZERİNE

Ecz. İsmail GÜMRÜKÇÜ*

İstatistik (Sayılama) bilimi xvii. yüzyılda doğdu. Bernovilli (1645-1705) büyük sayılar yasasını formüle ederken matematik bilimini olayların incelemesine ilk kez uyguladı ve istatistik biliminin doğuşunu sağladı.

Ardından A.de Moivre (1667-1754) ve C. Gauss (1777-1855) olay gruplarını ve sayısal verileri analiz ederek bu dalı daha da ileriye taşıdılar.

"Toplu olaylara ait birimlerde onların niteliklerini sistematik bir biçimde gözleme tabi tutan ve elde edilen sayısal verileri bir hüküm çıkarmak üzere düzenli bir şekilde toplayıp niceliksel bir şekilde sınıflayan bilim dalı" olarak tanımlanan istatistik, kuşkusuz çağımızın en etkin araçlarından başlıcasıdır.

Ne var ki çağımız sınıflı toplumların çağı... Ve bu sınıflı toplumların içkin olduğu ülkelerde istatistik bilimi de çoğu kez bir "nalıncı keseri" olmaktadır. Ya da bir benzetim ekseninde "Ayzberg"...

Ki, buraya değin görünen yüzünü betimledik. Ya görünmeyeni!
Ancak suçlu istatistik mi?
Kesinlikle hayır!

Günümüzde birçok geri bırakılmış ülkelerde istatistiksel kılıfı (pratik), ondan istedikleri sonuçları eldeleyenlerin nitelikselliği ile bir yapılaşma içindedir. İlgisel ölçekte bakıldığında, herşeyden habersiz olan halk kitleleri ise bu tek yanlı ve de yanıltıcı sonuçları kabullenmek, yanıtılmak ve olayları bu doğrultuda yorumlamak zorunluğu ile karşı karşıya bırakılmıştır.

Böylesi yaratılan yanlış hedefler ise büyük toplumsal ve maddi yıkımlara neden olmaktadır. Ülkenin kendi doğal gelişiminin uzantısında ve sosyal yatağında beslenen olgular ve de herşeyden önemlice bilim ters yüz edilmektedir.

Geçenlerde İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası tarafından "İLAÇ, 101 SORU, 101 YANIT" adlı bir kitapçık yayımlandı. Bu kitapçıkta sorulan sorulara verilen yanıtların bir çoğunda istatistik biliminden yararlanılmıştır.

Ama hangi istatistik!

Örneğin 12. sayfayı açıyoruz ve karşımıza 25. soru çıkıyor; "İLAÇ FİYATLARI TÜRKİYE'DE ÇEŞİTLİ ZORUNLU TÜKETİM MADDELERİNİN FİYATLARIYLA KARŞILAŞTIRILIRSA?" deniliyor ve yanıt olarak da son on yıldaki fiyat karşılaştırmaları İTO'dan kaynaklı istatistiksel bir biçimde veriliyor(1).

(*) TEB Merkez Heyeti Üyesi.

12 tüketim maddesi ardarda yazılmış ve içlerinde İLAÇ!
Şaşı içinde kahyozuz!

Halbuki yazımızın başında istatistik biliminin tanınımı alıntıla' nitelik önkoşulu
ekseninde niceliksel sınıflamanın tümdenliğini betimlemiştik.
Nerede nitelik ve bu nasıl istatistik!

Okumaya devam ediyoruz...Birinci sırayı bugünkü ederi (fiyatı) ile 28.000 TL olan
ve on yılda yüzbir kat artan ayakkabı alıyor.

İlaçta bugünkü kutu fiyatı 749 TL ve son on yıllık artış oranı elliye olarak ekmeğin
bir üzerinde; onbirinci sırada gösteriliyor. Tuz ise üçüncü sırada ve on yılda seksenaltı kat
artmış!

Yıllardan beri yazdık, bıkmadık. Yine aynı gerçeklik ışığında yazmayı bilim adına,
halk sağlığı, ülke çıkarları adına bir görev olarak kabul ediyoruz. Ve yine yazıyoruz.
İlaç onsuz olunmaz bir metadır. İki değerinden biri olan kullanım değeri (ona olan
gereksinim) çok yüksektir. Tüketicisi bunu mutlaka almak zorundadır.

Peki niye almak zorundadır?

Canı beyaz peynir, üzüm gibi ilaç'mı istemiştir?

Ya da eczane rafındaki ilacın çekiciliği mi onu bu yola itmıştır?

İşte bu sorulara verilecek yanıtlar öncelikle insanları ikiye ayırır, birincisi ilacı bu
tabloda sokanlar, diğerleri "hayır, ilaç bu tabloda değerlendirilemez" diyenlerdir.

İnsanlar ilacı hiçte istemedikleri hastalık durumu ile karşılaştıkları zaman kulla-
nırlar. Bu ilacı onlara doktorlar yazar, eczacılar tarafından nasıl kullanılacağı öğütlenir.

Peki, beğeni ile giyilen ayakkabıyı, tadla yenilen zeytini insanlara almasını kim öne-
rir ve de nasıl yürünüp, nasıl yenileceğini kim salıklar!

İlaç, onunla aynı tabloda gösterilenler dışında ayrıca ne kadar tüketileceği belirle-
nemeyen bir metadır. Yani artış oranı yüzbir olan ayakkabıdan yılda bir-üç kez almırsa, i-
lacım yirmi-otuz kez alınamayacağımın güvencesi verilemez. Zira insanın ne zaman hasta
olacağı belirsizdir. Diğerlerine olan istenç ise insanda içrektir.

Günümüzde insanlar maddi güçlerine koşut bir yaşam biçimi sürdürürler. Yirmi-
sekiz bin lirahk ayakkabı yerine daha ucuz ya da pahalısını alabilirler. Bugün piyasada
beş-on çeşit süt, zeytin, peynir vs. var; fiyatları da farklı. Ama ilacın ucuzu ya da paha-
lısı insanın istemi dışında bilgisi dışında oluşan bir yapılaşma ile somutlaşır. Dolayısıyla
pahalı ilaç yerine ucuzunu alma hakkına hiç sahip değildirlir.

Tabloda bir kutu ilacın ortalama fiyatı (elmalarla armutların toplanmasına koşut)
749 TL olarak gösterilmiş.

İnsan istatistiğın Türkiye'deki bu sefaletine bakınca yine de tepki göstermemeli, kö-
tü şeyler düşünmemeli değil mi? Şu kısacık ömürlü dünyada (ki bu terim bazılarınca "sö-
mürüllü" diye yanlış kullanılıyor!) değmez! Egemen ideoloji de zaten olanca kuşatmasıyla
bunu zorlamıyor mu?...

O kez, biz de, dışında gördüğümüz kendimizi, bir defalık bu kuşatmanın içine soku-
yor ve sayın sendikalardan bir ricada bulunuyoruz.

Sanımızca yayınladıkları bu kitapçık 101 soru-yanıtla sınırlı değildir. Biz de onlara bu kitapçığın ikinci bası'sına eklemeleri üzere 102. soru ve yanıtı öneriyoruz. Ama bize kalırsa konu sıcaklığı ve ilgiselliği bakımından bu soru-yanıt hemen yirmi beşten sonra gelmelidir. Yani yirmi altı!

Soru ve yanıtı şöyle;

— Bugün Türkiye'de ortalama bir reçetenin ederi (fiyatı) ne kadardır?
— Yirmibeşinci sorunun yanıtında görüldüğü gibi bir kutu ilacın fiyatı olan 749 TL'yi baz almak gerekir. O zaman bir reçeteye yazılan ilaç sayısını üç olarak ortalarsak toplam reçete tutarı 2247 TL (ikibinikiyüzkırkyedi) olur.

Olur mu, olur! Zira bu araştırma bizden değil, bu kitapçığın 25. inci sorusundaki yanıtta kaynak buluyor. Kaldı ki, diğer gerçekçi yanıtlardan hiç farklı yanı var mı? Daha da ötesinde ne güzel uyumlaşmışlar değil mi?

Ama ya yaşamın gerçekleri!..

Şimdi onlar konuşuyor ve soruyorlar.. ;

Diyabetli bir hastaya yazılan Diamicon (Glutril, Minidiap vb), Dulcaryl, Benexol (Apikobal, Neuvitan vb.) adlı üç ilacın toplam fiyatı 2247 TL midir?

Üst solunum yolu enfeksiyonu için yazılan LİNCOCİN (Ampisilin, Amoksisilin vb), metamizol, Disophrol vb. ya da Üriner sistem enfeksiyonu için yazılan Gentasilin (Azosilin, Geopen vb) Baralgin, B kompleks adlı reçeteler mi gereksizdir?

Ve bu reçetelerin de herbirinin fiyatı 2247 TL midir?

Ya üçüncü , onüçüncü, cümle kuşaklı antibiyotikler ve serumlar ve!....
Evet ne dersin ey kitapçık!

Ya da yaşayan gerçekliğe karşın onca ters-yüz oluşları sergileyen sayın Sendika!

Sanımızca sıkça sorduk. Ne var ki bu kurum yayınladığı bu kitapçığın birinci sayfa-sındaki önsözünde "... bunlara ek olarak sorulabilecek her türlü soruyu da yanıtlamaya hazırız" diye buyuruyor. Bizler de yazımız boyu bu hakkı kullandık.

Ancak gönül isterdi ki sorularımız (ve de eleştirilerimiz) yalnızca bu yirmibeşinci soru-yanıtla i için olsaydı...;

Göz ucumuzu bu sayfanın birazcık soluna kaydırıyor yani yirmidördüncü sorunun yanıtını oluşturan "Medikament Meinung" adlı bir Alman dergisinin 1987 yılı Dokuzuncu sayısından alıntılanan tabloyu görüyor ve sonradan gerçeğin, hiçte sendikanın aktardığı gibi olmadığını, tabloda anılanın yalnızca ilacı değil, o ülkelerdeki tüm mal ve ürünleri içerdiğini öğreniyoruz!

Evet bay Sendika "Demokratik bir düzende elbet herşey konuşulacak, herşey tartışılacaktır; ama kuşkusuz doğru olmak, gerçeklere dayandırılmak koşuluyla..." değil mi?

Bu kez gözucumuzu değilde parmaklarımızın yardımıyla gözlerimizi diğer sayfalara...

Hayır hayır.. Artık dayanılacak gibi değil. Zira giderek sıkıcı olmaya başladı bu kitap-
çık.

Ve şu an için sayfalarını kapatıyoruz. Evet yalnızca bu an üzerine...

Öngünlerle onu izleyecek günler arasında çokbirşeyler yoktur nasılsa!

	1978 Ocak (TL)	1988 Ocak (TL)	10 Yılda Kaç Kat Arttığı
Ayakkabı	275	28.000	101
Kömür (kok,ton)	967	92.490	95
Tuz (Kg)	5	433	86
Petrol (Lt)	3,34	287	85
Gazete	2,5	200	79
Zeytin (Kg.)	50	3.425	68
Sade Yağ (Kg.)	18,25	1.226	66
Süt (Lt)	12,25	788	63
Zeytinyağ (Kg.)	35	2.200	62
Beyaz peynir (Kg.)	61	3.617	58
İlaç (Kutu)	13	749	57
Ekmek (Kg.)	6,38	332	51

(ITO ENDEKSLERİ)

